

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ZAPADNOSLAVENSKE JEZIKE I KNJIŽEVNOST
KATEDRA ZA ČEŠKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

PAULA KOTA
PRAŠKA LINGVISTIČKA ŠKOLA I JEZIČNA TIPOLOGIJA

Diplomski rad

Mentor: dr. sc. Petar Vuković, izv. prof

Zagreb, srpnja 2015.

SADRŽAJ

1. Uvod	4
2. Razvoj praške lingvističke škole i njezini glavni predstavnici	5
3. Jezična tipologija.....	7
4. Vladimír Skalička i koncept jezične tipologije	10
4.1. Izolirajući jezični tip	13
4.2. Aglutinirajući jezični tip.....	15
4.3. Flektivni jezični tip.....	16
4.4. Introflektivni jezični tip.....	18
4.5. Polisintetički jezični tip.....	19
5. Travníčková kritika Skaličkina koncepta	20
6. Prednosti Skaličkina koncepta jezične tipologije.....	23
7. Nedostaci Skaličkina koncepta jezične tipologije.....	25
8. Zaključak	27
Literatura	30
Sažetak	33
Shrnutí	33
Summary	34

1. Uvod

Diplomski rad s naslovom *Praška lingvistička škola i jezična tipologija* prikazuje Prašku lingvističku školu, njezine glavne predstavnike i njihova područja interesa unutar same škole, a u prvom redu obrađuje djelo lingvиста Vladimíra Skaličke i njegovu teoriju jezične tipologije. Bit će objašnjeno na koji je način Skalička podijelio svjetske jezike koje je istraživao te navesti i druge moguće načine raspodjele jezika. Svrha diplomskog rada jest prikazati Skaličkin koncept jezične tipologije prema morfološkom kriteriju te objasniti funkciju, prednosti i nedostatke njegove podjele.

Nakon uvodnog poglavlja o Praškoj lingvističkoj školi, njezinim začecima, glavnim predstavnicima i njihovim najznačajnijim teorijama, pobliže će biti objašnjeno Skaličkino djelovanje unutar ove škole, odnosno kruga. Potom će slijediti kratki dio o trima tipovima jezičnog tipološkog razvrstavanja, prema fonološkom kriteriju, prema morfološkom kriteriju i prema sintaktičkom kriteriju. Diplomski će se rad ponajprije bazirati na opisu morfološkog kriterija, čiji je zagovornik i jedan od glavnih predstavnika Praške lingvističke škole Vladimír Skalička. Temeljna literatura za ovaj diplomski rad su sabrani Skaličkini radovi objavljeni u tri sveska, objavljeni pod nazivom *Souborné dílo*, prvi, drugi i treći svezak.

Najviše literature pročitane za ovaj diplomski rad bilo je na češkom i engleskom jeziku, manjim dijelom i na hrvatskom jeziku. Metodom kompilacije i komparacije, uz deskriptivnu metodu, diplomski rad nastoji sustavno i jasno prikazati Skaličkinu teoriju jezične tipologije unutar Praške lingvističke škole.

2. Razvoj Praške lingvističke škole i njezini glavni predstavnici

Čehoslovačka je u razdoblju međuraća bila razvijena demokratska zemlja u kojoj je bilo dozvoljeno baviti se znanstvenim radom. Prag, kao glavni grad jedine demokratske države srednje Europe onoga vremena, postao je središte inovativnih jezikoslovnih zamisli s Istoka i Zapada. Mnogi su inozemni lingvisti dolazili u Prag te se priključivali Praškoj lingvističkoj školi (češ. *Pražský lingvistický kroužek*, franc. *Cercle linguistique de Prague*). Školu su osnovali mlađi lingvisti poneseniji tada najmodernijim strujanjima u lingvistici: idejama mladogramatičara, Ferdinanda de Saussurea, Baudouina de Courtenayja te Fortunatovljeve slavističke škole (Ivić 1978: 124). Od samog početka škola je imala međunarodni karakter. Pražani su bili u kontaktu s poznatim austrijskim teoretičarem jezika Karlom Bühlerom i mađarskim zagovornikom strukturalizma Gyulom Laziciuszom. Među najznačajnijim imenima ove škole bili su Rusi Roman Osipovič Jakobson, Nikolaj Sergejevič Trubeckoj i Sergej Karcevski, Česi Vilém Mathesius, Bohumil Trnka, Bohuslav Havránek, Vladimír Horalek, Jan Mukařovský te predstavnici mlađe generacije Vladimír Skalička, Jozef Vachek i Aleksander Vasiljevič Isačenko (Ivić 1978:125). Škola je započela s radom 6. listopada 1926., kada je održan prvi sastanak lingvista. Već 1929. godine Pražani objavljuju svoj program rada predstavljen na Prvom kongresu slavenskih filologa u Pragu iste godine, poznatiji pod nazivom „Teze“ ili „Prijedlozi“ u glasilu *Travaux du Cercle Linguistique de Prague*, skraćeno TCLP. Osim već gore spomenutih lingvista, u radu Škole su sudjelovali i brojni lingvisti iz drugih zemalja: spomenuti Bühler, Amerikanac L. Bloomfield, Danac L. Hjelmslev, Nizozemac A. V. de Groot, Poljaci J. Kurylowicz i W. Doroszewski, Englez D. Jones, Francuzi L. Tesnière i E. Benveniste te ruski lingvisti iz SSSR-a G. O. Vinokur, E. D. Polivanov, N. N. Durnovo i P.G. Bogatyrev (Glovacki-Bernardi 2001: 109). Dužnost predsjedatelja Praške lingvističke škole od osnutka sve do svoje smrti 1945. godine vršio je Vilém Mathesius. Od 1927. do 1939. godine dopredsjedatelj Škole bio je Roman Osipovič Jakobson. Unutar same škole postojala su dva temeljna pristupa istaživanjima, strukturalistički pristup Trubeckojja i Jakobsona te funkcionalni pristup Mathesiusa i Havráneka. Strukturalistički se pristup najbolje može primijeniti na fonologiji, odnosno, opisu strukture razina jezika, a funkcionalni u samom korištenju jezika, govoru. Upravo zbog toga,

Praška se škola definira kao funkcionalno-strukturalistička te se udaljuje od tipičnih strukturalističkih škola.

Godine 1935. Škola je započela s objavljivanjem svog časopisa *Slovo a slovesnost* (hrvatski bi prijevod bio *Riječ i umjetnost riječi*), naglašavajući naslovom da su u slavenskim jezicima riječi *jezik i literatura* etimološki povezane.

Do 40-ih godina 20. stoljeća, u takozvanom klasičnom razdoblju (Vachek 1964:7), Praška se škola najviše zanimala za proučavanje fonologije, od koje su Jakobson i Trubeckoj stvorili znanstvenu lingvističku disciplinu. Isto tako, Trubeckoj je veliku ulogu imao i u postavljanju temelja morfonologiji, jezikoslovnoj disciplini koja se bavi uporabom fonema u morfologiji. Skalička i Karcevski najviše su se istaknuli u proučavanju asimetričnog dualizma, razjašnjavanju nedovoljno istraženih mjesta u gramatici. Vladimír Skalička ostao je najpoznatiji po svojoj koncepciji jezične tipologije, koji će u ovom diplomskom radu biti detaljno objašnjen. Mathesius, zagovornik funkcionalnog pristupa, najbolje rezultate dao je na području funkcionalne onomasiologije i funkcionalne sintakse.

Intenzivniji rad Praške škole prekinuli su Drugi svjetski rat, egzil (Jakobson i Wellek) te smrt značajnijih članova grupe (Mathesius i Trubeckoj). U mjesecu studenom godine 1939. pripadnici Škole započinju se sastajati potajno. Izdavačka je djelatnost prekinuta sve do kraja Drugog svjetskog rata. Veljača 1948. godine donijela je ponovni procvat izdavaštva. Te su godine objavljena dva bitna djela, edicija Mukašovskog *Kapitoly z české poetiky* te Vodičkina monografija *Počátky krásné prózy novočeské*, zadnje reprezentativno djelo Praške škole. Nakon 2. svjetskog rata fonologija se počinje povezivati s morfologijom. Najznačajniji predstavnici poratne generacije bili su Havránek i Trávniček. Ovaj se dvojac naročito istaknuo u proučavanju dijalektologije, razvoju dijalekata te standardnog jezika. Možda najbitnija činjenica koje su lingvisti poraća bili svjesni jest to da jezik ne funkcionira kao savršena struktura niti to može postati. Također je bitno naglasiti da se u ovom razdoblju započinje snažnije promicati povezanost jezika i društva koji taj jezik koristi. Za kraj, važno je naglasiti i to da se termin *Praška škola* primjenjuje na sve lingviste koji zastupaju koncepcije bliske programu Praškog kruga nevezano za geografsko područje (Ivić 1978: 125).

3. Jezična tipologija

Za Roberta Lawrenca Traska jezična je tipologija razredba jezika prema njihovim strukturnim značajkama (Trask 2005: 358). Sličnog je mišljenja i Skalička: tipologija jezika je znanost o različitosti gramatičkih struktura jezika (Skalička 1943: 262). Ovakav način podjele jezika postao je temom rasprava još u 19. stoljeću. Lingvisti su se tada usredotočili ponajviše na uralo-altajske jezike. Uralskoj skupini pripadaju mongolski, tunguski i turski jezici, a altajskoj skupini finski, ugarski i samojedski jezici. Ondašnji su se lingvisti trudili pronaći opću karakteristiku jednog jezika koja ga razlikuje od drugih jezika. Lingvisti su još u doba braće Schlegel uvidjeli da se u nekim jezicima, pogotovo indoeuropskim, novi oblici riječi tvore pomoću gramatičkih morfema pri deklinaciji ili konjugaciji, u nekim se jezicima prilikom mijenjanja oblika riječi koriste samostalni afiksi (Skalička 1935: 38), gramatički elementi koji sami za sebe ne mogu tvoriti riječ (na primjer, prefiksi, sufiksi, infiksi i superfiksi), dok neki jezici uopće nemaju fleksiju, promjenu oblika riječi (Trask 2005: 82).

Jezici se mogu grupirati genetski ili tipološki. Genetsko ili genealoško razvrstavanje jezika je grupiranje jezika prema njihovu međusobnom genetskom odnosu, povijesnom podrijetlu. Razvrstavanje jezika prema njihovoj strukturi zove se tipološko razvrstavanje. Tipološka podjela jezika ne ovisi o podrijetlu jezika, iako genetski povezani jezici, naravno, često mogu biti i tipološki slični (Trask, 2005: 358). Genetsko razvrstavanje bilo je iznimno popularno u 19. i 20. stoljeću. Govoreći o tipološkom razvrstavanju, bilo koja strukturna jezična značajka može biti temelj za ovakvo razvrstavanje jezika. Na temelju tipološkog razvrstavanja razvila se tipološka lingvistika, grana lingvistike koja proučava empirijski utvrdiva univerzalna obilježja jezičnih struktura i korelacije koje postoje u jezicima između različitih strukturalnih obilježja. Na temelju obilježja među kojima postoje korelacije, tipološka lingvistika razvrstava jezike u jezične tipove.¹ Skalička ima vlastitu definiciju jezičnoga tipa. Za njega je tip zbroj pravila kojima se jedan jezik razlikuje od drugog (Skalička 1943: 262).

Začetnikom strukturiranja jezika prema njihovoj morfologiji smatra se August Wilhelm Schlegel (1767-1845), koji je jezike svijeta podijelio u tri vrste: izolirajućoj vrsti pripadaju jezici

---

¹ Tipološka lingvistika. *Hrvatska enciklopedija* <<http://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=61410>> (Pristup: 5.III.2015.)

poput kineskoga ili vijetnamskog, u kojima su riječi u pravilu nepromjenljive te se riječ tipično sastoji od jednog morfema; drugi jezičnu vrstu čine aglutinativni jezici, na primjer, turski ili svahili, u kojima se riječi tipično sastoji od prepoznatljivog linearnog slijeda morfema, odnosno, riječ se promatra kao niz jasno razdvojivih afiksa za izražavanje gramatičkih funkcija, pri čemu svaki afiks izražava samo jednu gramatičku kategoriju. Flektivnu vrstu jezika čine jezici poput latinskoga, hrvatskoga ili ruskoga, u kojima se riječ tipično sastoji od nekoliko morfema koji se ne mogu lako odvojiti, odnosno, riječi u pravilu imaju afikse koji izražavaju više gramatičkih kategorija. Schlegelova je tipologija morfološka tipologija jer se njome jezici razvrstavaju s obzirom na morfološku strukturu riječi.²

Wilhelm von Humboldt (1767-1835) razradio je Schlegelov koncept morfološke tipologije te već postojećima trima tipovima dodao i četvrti: inkorporativni, odnosno, polisintetički jezični tip. U polisintetičkim jezicima kakav je inuitski (eskimski), jedna riječ može izražavati informaciju koja se u jezicima drugih tipova izražava cijelom rečenicom.

Još od romantizma, odnosno od braće Schlegel i Humboldta, jezični se tip promatrao s psihološkom konotacijom, točnije, vjerovalo se da predstavlja sliku ili izraz jezične zajednice, kolektiva. Također, jezični se tip tada promatrao isključivo iz genetske perspektive. Dugo je trebalo da se jezični tip prestane tako promatrati. Pomak u shvaćanju morfološke tipologije napravio je u 20. stoljeću američki lingvist Edward Sapir. Za razliku od ranijih tipologa, Sapir je prestao vrednovati jezične tipove kao primitivne, odnosno savršene. Sapir je u svojoj knjizi *Language* oslobodio tipologiju od vrijednosnih sudova. Sve je jezike smatrao ravnopravnima i podjednako važnim izrazima ljudskoga uma. Sredinom 20. stoljeća strukturalistička je lingvistika u određenoj mjeri obustavila razvoj jezične tipologije inzistirajući na tome da se sve gramatičke kategorije pojedinoga jezika definiraju pomoću strukturalnih opreka koje postoje u tom jeziku, a ne usporedbom kategorija cijeloga niza jezika s nekim neovisno definiranim prototipom. Isto tako, strukturalistička lingvistika jasno pokazuje da je jezični tip tek intelektualni konstrukt koji lingvist u jezik planirano stavlja. Jezični se tip prestaje poimati kao prirodna stvar, nešto što se u jeziku nalazi samo po sebi.³

---

² Morfološka tipologija. *Hrvatska enciklopedija* <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=61410>> (Pristup: 5.III.2015.)

³ Tipološka lingvistika. *Hrvatska enciklopedija* <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=61410>> (Pristup: 5.III.2015.)

U ponovnom procvatu jezične tipologije značajnu je ulogu imao američki lingvist Joseph Greenberg u drugoj polovici dvadesetoga stoljeća. Godine 1963. predložio je svoj koncept tipologije s obzirom na osnovni red riječi (Trask 2005: 359). Greenbergova se tipologija naziva i *kvantitativna morfološka tipologija*. Prema njegovu konceptu, jezici svijeta mogu se podijeliti na određen broj tipova prema poretku osnovnih sintaktičkih elemenata, primjerice subjekta (S), objekta (O) i glagola (V). S obzirom na poredak elemenata S, V i O, može se stoga razlikovati 6 mogućih jezičnih tipova:

1. SOV: japanski, mongolski, hindski...
2. SVO: engleski, francuski, hrvatski...
3. VSO: irski, velški, berberski...
4. VOS: malgaški (na Madagaskaru), majanski jezici...
5. OVS: hiškarjana (u Amazoniji)
6. OSV: šavante (u Amazoniji)

Kao što je već naglašeno, tipološko razvrstavanje polazi od pretpostavke da pojedini jezici imaju različitu gramatiku. Skalička daje i jednostavne primjere tih razlika: u češkome jeziku zamjenica *moj* se deklinira (*můj bratr*, *mého bratra*), u engleskome jeziku ta se zamjenica ne deklinira (*my brother*), dok se u mađarskome posvojnost izražava nastavcima (*fivér-em*). Takvih razlika među jezicima je pregršt te ih tipologija nastoji usustaviti (Skalička 1943: 262). Iz svega navedenog, temelj tipologije je pretpostavka da sve u jeziku postoji u odnosu prema drugim jezicima. U sljedećem će se poglavlju detaljnije opisati Skaličkina podjela jezičnih tipova te na primjerima objasniti svaki tip zasebno.

4. Vladimír Skalička i koncept jezične tipologije

U opisu jezične tipologije unutar Praške lingvističke škole najviše se istaknuo češki lingvist, profesor, leksikograf, poliglot, prevoditelj i tumač Vladimír Skalička (Prag, 19. VII. 1909 – Prag, 17. I. 1991). Bavio se slavistikom, posebice bohemistikom, orijentalistikom i ugrofinskim jezikoslovljem. Pisao je studije o fonologiji jezika srednje Europe, o morfologiji, sintaksi, sročnosti i o tipologiji jezika. Postavio je temelje sustavno-funkcionalnoga pravca u tipologiji nazvana karakterologijom. Glavna su mu djela *Asimetrična dvojnost jezičnih jedinica* (*Asymetrický dualismus jazykových jednotek*, 1935), *Razvoj češke sklonidbe* (*Vývoj české deklinace*, 1941), *Češki jezični tip* (*Typ češtiny*, 1951), *Tipologija slavenskih jezika, posebno ruskoga* (*Typologie slovanských jazyků, zvláště ruštiny*, 1958), *Razvoj jezika* (*Vývoj jazyka*, 1960).⁴

Mnogi su se kasniji lingvisti zanimali za Skaličkin rad. O značaju Skaličkina koncepta jezične tipologije pisali su i lingvisti Neustupný, Popela, Vasiljev, Sgall, Hausenblas, Leška, Novák, Trost (Čermák 2004: 9) i drugi. Zahvaljujući velikome trudu urednika Františka, Jana i Petra Čermáka te Claudia Poete, Skaličkine su studije objelodanjene u trosveščanom zborniku radova. Studije u zbornicima raspoređene su prema godina objavljivanja u časopisu *Slovo a slovesnost*. Prvi svezak zbornika odnosi se na radove napisane od 1931. do 1950. godine, drugi svezak zbornika sačinjavaju radovi u razdoblju od 1951. do 1963. godine. Prva dva sveska objavljena su 2004. godine u Pragu, a treći je objavljen u istome gradu 2006. godine. Treći dio zbornika odnosi se na Skaličkine radove objavljivane u razdoblju od 1964. godine do posthumno 1994. godine.

U svome radu, Skalička se najviše zanimao za problem raznolikosti jezika. Ovaj je problem pokušao riješiti u svojoj samostalnoj studiji „Problém jazykové různosti“ (Problem jezične raznolikosti), objavljenoj krajem 1947. godine u drugom broju desetog godišta časopisa *Slovo a slovesnost* (*Riječ i umjetnost riječi*). Valja imati na umu da je izdavanje časopisa *Slovo a slovesnost* 1943. prekinuo Drugi svjetski rat. Drugi broj desetog godišta, u kojem je izašla Skaličkina studija, bio je prvi časopis tiskan nakon četiri godine stanke (Vasiljev, 2008: 100).

---

⁴ Vladimír Skalička. *Hrvatska enciklopedija* <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=56371>> (Pristup: 2. III. 2015.)

Prema tome, razvoj Skaličkina koncepta i njegove studije potrebno je promatrati iz te perspektive. Skaličkin rad obilježio je rat koji je za sobom donio i potajno sastajanje češke znanstvene i kulturne inteligencije te njihove debate o zadaćama koje će donijeti poratno doba, kako u lingvistici, tako i u svakodnevnom životu (Vasiljev, 2008: 100).

Polovicu svoga članka *Problém jazykové různosti* posvetio je kratkom pregledu povijesti lingvistike od njezinih početaka do njegovoga vremena kako bi prikazao na koji se način poimanje problema jezične raznolikosti u određenim periodima mijenjalo te kako se problem rješavao. Problem jezične raznolikosti Skalička je smatrao temeljnim problemom jezikoslovlja onoga vremena. U svome članku *Kodáňský strukturalismus a 'pražska škola'* objavljenom u časopisu *Slovo a slovesnost* 1948. godine iznio je tri temeljna odnosa i tri problema zbog kojih je jezična problematika složena:

1. Odnos jezika prema "izvanjezičnosti", takozvani semiološki problem.
2. Odnos jednog jezika prema drugome, pogotovo materinskog jezika prema stranim jezicima, takozvani problem jezične raznolikosti
3. Odnos jezika prema njegovim nižim razinama, to jest, složenost i struktura samoga jezika, problem jezičnog varijeteta (Vasiljev 2008:100)

Skalička je u lingvističkim vodama ostao zapamćen po tome što je razvrstao jezike prema morfološkom kriteriju. Sam Skalička svoju tipologiju naziva morfološkom klasifikacijom (Skalička, 1963: 911). Lingvist Jaroslav Popela mišljenja je da se pojam morfološka tipologija ne bi smio vezati uz Skaličkin rad. Popela drži da Skaličkina tipologija nije morfološka ni u tradicionalnom poimanju naziva (morfologija kao nauk o oblicima riječi) niti u širem smislu pojma. Kao što Popela objašnjava, Skalička je želio obuhvatiti cijelu strukturu jezika, ne isključivo morfološku razinu. Skaličkina se tipologija ne zadržava isključivo u okvirima morfologije, ona proučava i fonologiju te leksičku i semantičku stranu određenog jezika. Popela se zalaže za to da je najprihvatljiviji naziv za Skaličkin koncept jezična tipologija, odnosno, strukturalna gramatička jezična tipologija (Popela, 2006: 39).

U svojim kasnijim radovima Skalička navodi još tri vrste tipologije: fonološku, leksičku i sintaktičku tipologiju. Skalička se u svome članku iz 1963. godine *Typologie a totožnost jazyka* slaže s činjenicom da iz povijesnog gledišta postoji samo morfološka tipologija te da je stara tipologija uistinu morfološka. Slaže se i s činjenicom da je onodobna tipologija, tipologija

šezdesetih godina također, morfološka. No, isto tako brani nove tipološke škole, koje se trude dokazati da postoje i fonetička, sintaktička i leksička tipologija. Leksička se tipologija ne zanima za leksik kao cijelinu, već ju zanima tvorba riječi. Postoje jezici koji tvore riječi dodavanjem gramatičkih morfema pri deklinaciji ili konjugaciji, u drugim se jezicima nove riječi tvore slaganjem ili pak konverzijom. Ponekad su među jezicima vidljive razlike između izraza riječi, no razlike u značenju riječi nema. Različitost značenja riječi se leksičke tipologije ne tiče, nju isključivo zanimaju razlike u samome izrazu riječi. Sintaktička tipologija proizlazi iz činjenice da različiti jezici imaju slične sintaktičke konstrukcije. Skalička drži da svi jezici imaju subjekt, predikat i objekt. Razlike među jezicima očituju se u načinu konstrukcije rečenica, odnosno, razlikuje li se u jeziku nominativ od subjekta (kao što je to u flektivnim jezicima), izražava li kongruencija sintaktičke odnose kao što je to u ruskome jeziku ili ne izražava kao u kineskom, daje li jezik prednost pasivnome rodu (kao u engleskome jeziku) ili aktivnome rodu (kao što je to mađarski jezik) te niz drugih obilježja. Sve te sitne razlike u konstrukciji rečenice ostaju isključivo na izraznoj razini.

Što se tiče morfološke tipologije, Skalička je u svom dugogodišnjem istraživanju razvrstao svjetske jezike u pet jezičnih tipova prema zbroju tipološki relevantnih osobina koje jezik posjeduje (Sgall 2008: 37): izolirajuća, aglutinirajuća, flektivna, introflektivna i polisintetička skupina, odnosno, jezični tip. Valja naglasiti da početni koncept jezične tipologije iz 1935. godine nije uključivao introflektivni tip (Skalička 1935: 39), dok je u kasnijim radovima navedenim tipovima dodao još dva: ergativni i aktivni jezični tip (Skalička 1986: 1252). Iako su skupine raspoređene prema glavnim karakteristikama koje u njima dominiraju, često se karakteristike jedne skupine jezika mogu pronaći i u drugim skupinama. U svome se istraživanju Skalička susreo s 1200 svjetskih jezika. Iako nije imao mnogo istomišljenika, njegova je teorija ostala jedna od najznačajnijih lingvističkih teorija dvadesetog stoljeća. U sljedećim će se potpoglavljima opisati svaki tip skupine pojedinačno, navest će se prednosti i nedostaci ove podjele te objasniti utjecaj na daljnji tijek istraživanja jezične tipologije i jezika općenito. Glavna literatura za sljedećih pet potpoglavlja su članci „Vývoj české deklinace“, „Studie typologická“ iz 1941. godine, „Typologie jazyku“ iz 1943. godine, članak iz 1966. godine „Typologický konstrukt“ te vrlo opširna studija iz 1951. godine „Typ češtiny“.

4.1. Izolirajući jezični tip

Jezici koji pripadaju izolirajućoj skupini (ponekad se koriste termini izolativni ili korijenski jezici) nemaju fleksiju. Fleksijom riječi mijenjaju oblik, no ostaju unutar iste kategorije riječi. U izolirajućim jezicima riječi se ne konjugiraju, ne dekliniraju niti im se dodaju nastavci, a rečenična se konstrukcija tvori redosljedom riječi u rečenici: imenica koja u rečenici dolazi prije glagola je subjekt, a imenica koja u rečenici dolazi nakon glagola je uglavnom objekt. Za rečeničnu su konstrukciju isto tako bitne i pomoćne riječi prijedlozi i veznici.

Ova je skupina jezika najrazvijenija u jezicima zapadne Europe, kako Skalička navodi, u engleskom, francuskom, relativno u njemačkom, te u klasičnom kineskom, sijamskom i novoperzijskom jeziku (Skalička 1943: 262). Skalička daje primjer iz francuskog jezika. Nepromjenjivost francuskih imenica uspoređuje s češkim jezikom:

Mon père m'a dit.   *Otec mi řekl. (Otac mi je rekao.)*

Je vois mon père.   *Vidim svého otce (Vidim svoga oca.)*

Je l'ai donné à mon père.   *Dal jsem to svému otci. (Dao sam to svome ocu)* (Skalička 1951: 480)

Kako Skalička objašnjava, na ovome je primjeru jasno vidljiva razlika između francuskog kao izolirajućeg i češkog kao flektivnog jezika. Izolirajući jezik na riječ ne veže nikakve gramatičke morfeme. Ukoliko je moguće, riječ ostaje onakva kakva jest. To što se u drugim jezicima izražava gramatičkim morfemima izolativni jezik mora izreći drugačije. Na ovim primjerima vidljivo je i to da se u francuskom jeziku razlika između padeža izražava redosljedom riječi u rečenici ili s pomoću prijedloga. Zanimljivo, Skalička nadalje objašnjava kako francuski jezik nije u potpunosti izolirajući jezik jer se u nekim slučajevima padežni prijedlozi spajaju s članom. Tako *de le* postaje *du*, a *à le* postaje *au*. No, uzimajući u obzir samo nepromjenjivost imenica, francuski jezik jest izolirajući jezik.

Kao drugu važnu osobinu izolirajućih jezika Skalička navodi bogatstvo prijedloga. U ovom slučaju uspoređuje izolirajuće jezike u kojima se odnosi među riječima izriču pomoću prijedloga i veznika s aglutinirajućim jezicima u kojima riječi promjenom padeža mijenjaju nastavke te se tako izriču odnosi među riječima u rečenici.

Sljedeća je osobina izolirajućih jezika varijabilni broj rodova. Postojanje roda i broj rodova varira od jezika do jezika. Havajski jezik uopće nema rodove, francuski jezik poznaje

samo muški i ženski rod, njemački i češki imaju tri roda, dok bantuski jezik svahili ima čak osam rodova. U usporedbi s turskim jezikom, u kojem se posvojnost izražava jednom riječju (*baba-m, moj otac*), u francuskom se, kao i u češkom flektivnom jeziku, to izražava dvjema riječima (*mon père, můj otec*). Ovim se primjerom može dokazati i to da u svakom jezičnom tipu postoje osobine karakteristične za neki drugi jezični tip.

Još jedna osobina izolirajućih jezika jesu određeni (primjer iz francuskog jezika: *le, la, les*) i neodređeni članovi (*un, une*) kao samostalne riječi. Češki jezik, kao i, primjerice, latinski, nema određene i neodređene članove kao samostalne riječi.

Kao zadnju osobinu imenica izolirajućih jezika, Skalička navodi i nedovoljnu granicu između vrsta riječi, vidljivo u engleskom primjeru *I love* i *the love* te *I praise* i *the praise*, za razliku od češkog jezika u kojima je granica između vrsta riječi jana: *miluji* i *láska* te *chválím* i *chvála* u značenju *volim* i *ljubav* i *hvaliti* i *pohvala*. Što se tiče drugih vrsta riječi, Skalička uspoređuje francuske pridjeve s češkima. Oni se, kao ni imenice, ne mijenjaju po padežima. Pridjevi se stupnjuju dodavanjem pomoćnih riječi: *grand, plus grand, le plus grand* (velik, veći, najveći). Osobina izolirajućih jezika, koja je više iznimka nego pravilo, u francuskom je supletivizam: *bon, meilleur, le meilleur* (dobar, bolji, najbolji). Što se tiče priloga, ovdje se francuski jezik udaljava od izolirajućih jezika. Izolirajući jezici, a najbolji primjer za ovo je njemački jezik, nemaju razliku između pridjeva i priloga: *Sie ist schön* i *Sie singt schön* (Ona je lijepa, Ona pjeva lijepo). Francuski jezik razlikuje pridjeve od priloga jer se u tvorbi priloga pridjevima dodaje nastavak *ment* (*lente-ment, polako*).

Kod izolirajućih jezika, brojevi su nepromjenjiva kategorija riječi te se tako spajaju s imenicama. Zamjenice su obavezne, za razliku od češkog, u kojem se one koriste samo u svrhu detaljnijeg objašnjavanja ili za ritam rečenice (*je donne, tu donnes- dávám, dávaš*).

Skalička usporedbom francuskog i češkog jezika dolazi i do devete vrste riječi, glagola. Kao što je naglasio, uzvicima se neće baviti jer tipološki nemaju preveliki značaj. Francuske glagole opet promatra u odnosu prema zamjenicama. Naglašava nužnost izražavanja glagola uz zamjenice ili imenice:

Pavel dort. Pavel spí (*Pavel spava*)

Je dors. Spím, eventualno: Já spím. (*Ja spavam*)

Il pleut. Prší. (*Kiši*) (Skalička 1951: 488)

U prvoj rečenici nema razlike između češkog i francuskog jezika, osim što u govoru češki glagol ima jasni nastavak, a francuski nema. U drugoj češkoj rečenici zamjenica nije nužna, dok u francuskom jest. Treća se francuska rečenica ne može izreći bez zamjenice, dok se u češkome mora.

Isto tako, osobina izolirajućih jezika jest i nedostatak glagola nastalih od pridjeva, odnosno, tamo gdje se glagol u drugim jezicima izražava jednom riječju nastalom od neke druge vrste riječi, francuski koristi dvije samostalne riječi:

Devenir bleu - modrati, stávat se modrým (plavjeti)

Faire silence - mlčeti, dělati mlčení (šutjeti) (Skalička 1951: 489)

4.2. Aglutinirajući jezični tip

Kod ovakvih se jezika gotovo sve gramatičke kategorije i gramatički odnosi izražavaju jednoznačnim i standardnim afiksima (gramatičkim morfemima) koji se dodaju na korijen riječi. U aglutinativnim se jezicima riječi dekliniraju i konjugiraju dodavanjem na korijen riječi gramatičkih morfema. Granice između korijena i gramatičkih morfema jasno su odijeljene te se može provesti morfemska raščlamba riječi. Skalička uzima tursku riječ *ev* (kuća) kao primjer. Dodavanjem morfema mijenja se oblik riječi, no ne i kategorija: *evler* (kuće), *evlerin* (moje kuće), *evlerimiz* (naše kuće), *evlerimizde* (u našim kućama).

Kako navodi Skalička, ovaj tip osobito dobro predstavljaju turski, mongolski, armenski, hindustanski i mađarski (Skalička 1941: 210). Kao primjer aglutinativnog tipa jezika Skalička uzima turski jezik te ga uspoređuje s francuskim i češkim.

Ponovno polazi od imenica kao najbogatije vrste riječi. Iako u turskom jeziku postoji deklinacija, ona se razlikuje od deklinacije u češkome jeziku. Češki jezik ima različite nastavke za jedninu i množinu, dok su u turskom nastavci jednaki. Jedino što se mijenja je morfem koji se dodaje između korijena riječi i nastavka za padež:

N jd. *Ev*   mn.   *Ev-ler* (*kuća, kuće*)

G jd. *Ev-in*   mn. *Ev-ler-in* (*kuće, kuća*) (Skalička 1951: 490)

Osobina aglutinirajućih jezika je prvi padež bez nastavaka koji funkcionira kao “nulti padež”. On je i glagolski padež i glagolska dopuna i neodređeni objekt. Turski se poslijelozni stavljaju iza imenice- *evlerin arasynda* (*između kuća*). Osobina aglutinirajućih jezika je relativno

mali broj pravih prijedloga. Za razliku od izolirajućih jezika, koji rado prihvaćaju nove strane riječi, aglutinirajući dodaju nastavke na već postojeće riječi i tako tvore novotvorenice.

Kondura (cipela) kondura-džy (postolar)

Što se tiče stupnjevanja pridjeva, komparativ i superlativ izriču se posebnim spojem riječi. Skalička prevodi turski komparativ pridjeva dobar (*benden güzel*) spojem riječi *bolji nego ja*, odnosno, *od mene bolji*. Ovdje nema pojave supletivizma, alterniranja korijena pridjeva, kao u latinskom ili češkom (*dobry-lepsi*). Isto tako, u ovome se jezičnome tipu ne mogu pronaći sinonimija i homonimija među imenicama (Skalička 1941: 210). Brojevi u turskom jeziku pridaju imenskim vrstama riječi, no ne dekliniraju se. Osobne se zamjenice izražavaju istim korijenom u množini i jednini, jedino se mijenjaju prefiksi:

Ben biz, sen siz (ja-mi, ti-vi)

Karakteristika aglutinirajućih jezika jest i samo jedna paradigma konjugacije. Za razliku od češkog, u turskom ne postoji više paradigmi glagolskih vrsti i razreda. Česta osobina aglutinirajućih jezika jest i nominalna rečenica, odnosno, spoj imenice ili zamjenice s pridjevom bez glagola. Takva je pojava vidljiva u turskom jeziku: *András beteg*, prevedeno na hrvatski jezik *András je bolestan*. Još jedna značajka turskog jezika jest mnogo infinitiva, participa i gerundiva.

4.3. Flektivna skupina jezika

Kao što i samo ime ove skupine sugerira, kod ovakvih se jezika provodi fleksija, mijenjanje riječi po oblicima dodavanjem afikasa ili nekom unutrašnjom promjenom u riječi (Trask 2005:82). U lingvistiku je pojam flektivnih jezika uveo njemački lingvist A. W. von Schlegel početkom 19. stoljeća objašnjavajući prvenstveno klasične jezike grčki i latinski. U djelu lingvista F. N. Fincka uvedena je razlika između jezika s unutrašnjom fleksijom, koji riječi u paradigmama mijenjaju pretežito smjenama samoglasnika ili modifikacijama korijena, i jezika s vanj. fleksijom, u kojima se riječi mijenjaju dodavanjem afikasa (sufiksa i prefiksa). Unutrašnja fleksija dominira u semitskim jezicima (hebrejski i arapski), dok je vanjska fleksija obilježje, primjerice, starijih indoeuropskih jezika, već spomenutog grčkog i latinskog te sanskrt i gotskog jezika (Skalička 1941: 211). Osim u gore već navedenim jezicima, ova je skupina razvijena i u hrvatskom i češkom te u neindoeuropskom bantuskom jeziku. Skalička kao objasnidbeni primjer flektivnih jezika uzima pridjev dobar (*dobr-ý*) i imenicu *žena*. U riječi *dobrý*, -ý označava tri

stvari: padež (nominativ), jedninu i muški rod (Skalička 1951: 497). Sufiks -a u riječi žena označava nominativ jednine ženskog roda. Jezik na kojem je Skalička objasnio flektivni tip jezika je latinski. Za razliku od turskih nastavaka za padeže, latinski nastavci označavaju i broj imenice. Osobina flektivnih jezika je nepromjenjivi prvi padež koji ima svoj nastavak te je u rečenici uglavnom subjekt i ima svoje dopune. Prijedloga je u latinskome jeziku malo, upravo zbog dovoljnog broja padeža. Skalička tvrdi da je flektivni tip jezika prema broju prijedloga između izolirajućih i aglutinirajućih jezika. Osnovna je osobina latinskog jezika kao predstavnika aglutinirajućih jezika i razlikovanje roda. Na gore navedenim primjerima pokazalo se da francuski jezik ima dva roda, muški i ženski, dok u turskom nema razlike među rodovima.

U latinskome postoji pet deklinacija. Zato ni ne čudi činjenica da je u ovom jeziku razvijena homonimija između nastavaka, odnosno, latinski nastavak -um je u riječi *servum* u akuzativu jednine, a u riječi *trabum* je u genitivu množine. Ista se pojava događa i u češkome jeziku. Zanimljivost latinskog jezika su i teme, dodatci koji se nalaze između korijena riječi i nastavka. Takvih je tema pet, koliko je i deklinacija: a, o, i, u, e (de-a-bus, mar-i-bus, lac-u-bus...). (Skalička 1951: 499)

Opisni se pridjevi u latinskome jeziku sklanjaju prema imenskoj deklinaciji. Ovdje je češki jezik, kako Skalička navodi, razvijeniji od latinskog jer se u češkome opisni pridjevi sklanjaju prema posebnoj deklinaciji. Flektivni jezici razlikuju rodove i kod pridjeva, a nastavak mu određuje rod, broj i padež. Za razliku od turskog jezika, u češkome i latinskome jeziku kongruencija je vrlo česta. Kongruencija, sročnost ili slaganje je gramatički odnos među članovima sintaktičkih jedinica u kojem dolazi do izražaja morfološko slaganje (podudaranje) neke riječi, odnosno, oblika, s nekom drugom riječju ili oblikom (ili drugim riječima i oblicima) po nekoj gramatičkoj kategoriji, primjerice po rodu, broju i padežu. Tako u hrvatskom jeziku može postojati kongruencija među imenicom kao odrednicom i njezinim atributom kao odredbenicom u rodu, broju i padežu (*jak vjetar, našoj kući*) ili među subjektom i predikatom u broju ili rodu (*Puhao je jak vjetar*).⁵

Kao i u češkom, pridjevi se stupnjaju tako da se na korijen riječi dodaju odgovarajući nastavci (*pulcher, pulchr-ior, pulcher-rimus*). No i u komparaciji pridjeva postoje supletivizmi, kako u latinskom, tako i u češkom. (*bonus-melior-optimus; dobrý, lepší, nejlepši*), odnosno,

---

⁵ Kongruencija. *Hrvatska enciklopedija* <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32799>> (Pristup: 5. III. 2015.)

pridjevi se kompariraju i pritom se mijenja korijen riječi. Što se brojeva tiče, oni se u latinskom uglavnom dekliniraju (osim quattor i quinque). Ovdje se češki razlikuje od latinskog jer se u njemu svi brojevi mogu deklinirati. U oba jezika postoji kongruencija brojeva s imenicom uz koje stoje. Osobina flektivnih jezika je i deklinacija zamjenica koja se razlikuje od deklinacije imenica i pridjeva. U flektivnim jezicima kod glagola se jednim nastavkom izražava i osoba i broj, na primjer, *carp-o* (*pobirem*, 1.osoba jednine). Ponekad se nastavcima može izraziti i rod, primjerice, *carp-eris* (*pobran si, muški rod*), vrijeme (*defend-i, pobrao si, perfekti*) i način (*carpe-carpis, indikativ*). Česta pojava kod flektivnih jezičnih tipova jest i supletivizam kod glagola; postoje različiti oblici glagola *biti-* jesam, je, nije, budu... (Skalička 1941: 211). Ovo su glavne značajke flektivnih jezika što se tiče glagola.

Na samome kraju opisa flektivnih jezika Skalička daje kratku opasku. Kako su francuski i turski bili glavni predstavnici izolirajućih, odnosno, aglutinirajućih jezika, kod opisa latinskog jezika kao flektivnog trebalo je malo pripaziti. Latinski je jezik negdje na razmeđu ova dva jezična tipa, u njemu se mogu pronaći značajke i jednog i drugog jezika. Na primjer, posvojni se pridjevi u latinskome jeziku izražavaju kao i kod izolirajućih jezika, pomoću dvije riječi (*amicus meus*) te se time približava izolirajućim jezicima. Aglutinirajućim jezicima ga približava komparacija pridjeva nastavcima za komparativ i superlativ koji se dodaju korijenu pridjeva, gore već naveden primjer (*pulcher, pulchr-ior, pulcher-rimus*).

4.4. Introflektivna skupina jezika

Ova skupina jako podsjeća na flektivnu skupinu jer je prije introflektivna skupina bila samo podskupina flektivne. Ovaj je tip jezika razvijen u semitskim jezicima, keltskim i germanskim jezicima. Kao jezik u kojem se najintenzivnije javlja ovaj jezični tip, Skalička navodi arapski jezik. Skaličkin opis ovog jezika nije detaljan. Na relativno malome broju obilježja pokušao je opisati introflektivnu skupinu jezika. Kao i kod već opisanih jezičnih tipova, polazi od najraznovrsnije i najmnogobrojnije vrste riječi, imenica. Množina imenica se u ovom jeziku tvori na dva načina: promjenom korijena i dodavanjem nastavaka. Skalička navodi niz arapskih imenica u kojima je vidljivo da se pri tvorbi množine mijenjaju isključivo samoglasnici, dok se suglasnici ne mijenjaju (*kalabun-kilabun, u značenju pas-psi; radžalun-ridžalun, muškarac-muškarci*). Skalička navodi primjer i iz njemačkog jezika: *Bruder i Brüder* (*brat,*

braća) (Skalička 1966: 977). Time je želio naglasiti da u jednom gramatičkom morfemu fonemi vrše vrlo važnu razlikovnu ulogu. Unutar introfektivnog jezičnog tipa Skalička pronalazi elemente flektivnog i aglutinirajućeg jezičnog tipa. Aglutinirajuća je karakteristika član (*baitun, sa članom albaitu*, kuća). Flektivna je karakteristika postojanje različitih nastavaka za deklinaciju jednine i množine koji istovremeno izriču i padež i broj. Skalička se u opisu arapskog jezika zadržava isključivo na imenicama jer smatra da je i iz opisa imenica vidljivo da se introfektivni tip jezika mora služiti elementima drugih jezičnih tipova. (Skalička 1951: 506)

4.5. Polisintetička skupina jezika

I polisintetičku skupinu jezika Skalička opisuje vrlo šturo. Ovaj se tip jezika javlja ponajviše u istočnoazijskim jezicima, kineskom, sijamskom, u manjoj mjeri japanskom i korejskom, njemačkom, mađarskom, finskom i laponskom (Skalička 1951: 506) te jezicima ewe, joruba i mandigo (Skalička 1966: 977). Skalička kao primjer za ovu skupinu jezika uzima jezik u kojem je ovaj tip najviše razvijen, kineski. Najupadljivija osobina polisintetičkog tipa je velik broj složenica. U kineskome se jeziku riječ blagajna izražava trima riječima: mai-p'iao-č'u, odnosno, kupiti-ulaznica-mjesto (Skalička 1951: 507). Važna značajka je ta da se riječi ne sklanjaju ni konjugiraju. Tom se značajkom polisintetički tip približava izolirajućem tipu. Slaganje kao način tvorbe dovodi do nastanka novih vrsta riječi, najčešće imenica. Složenice su česta pojava i u njemačkome jeziku. Dok drugi jezici za izražavanje neke izvanjezične pojave koriste novotvorenice ili nekoliko opisnih riječi, njemački jezik daje prednost složenicama. Primjerice, njemački izraz za glavni grad je *Hauptstadt*, češki izraz je opisni, *hlavní město*, dok se u francuskome ista pojava izražava novotvorenicom *capitole*. Povukavši paralelu s češkim jezikom, polisintetički princip u češkome jeziku omogućuje telegrafski iskaz. Izraz *Slavia Sparta jedna nulá* funkcionira kao naslov novinskog članka o sportu. Mijenjajući raspored riječi mijenja se i značenje izraza, na primjer, *Sparta Slavia jedna nulá*, dok izraz *Sparta jedna nulá Slavia* nema nikakvog značenja.

5. Travníčkové kritike Skaličkina koncepta

Skalička na zanimljiv, pomalo ironičan način brani svoj koncept od oštih zamjerki lingvиста Františka Travníčka (1881-1961). Iako je od lipnja 1935. godine bio aktivan član Praške lingvističke škole i sljedbenik strukturalizma, od 1948. godine u svome je radu oštro kritizirao strukturalizam u češkoj lingvistici iz marksističke pozicije. Nakon Travníčkovih diskusija na stranicama časopisa *Tvorby*, u istom je časopisu objavljena i njegova kritika Skaličkine knjige *Typ češtiny*. Travníček smatra kako uspoređivanje nesrodnih jezika, kao na primjer, mađarskog i češkog, jednostavno nije moguće. Skalička drži da ne bi bilo moguće izgraditi teoriju prevođenja i teoriju jezične obuke ukoliko se takvo mišljenje prihvati. Skalička smatra da ovakva podjela jezika ljudima omogućuje lakše učenje jezika te pomaže u prijevodu. Travníček, međutim, smatra da je tipologija korisna isključivo u praksi, odnosno, da omogućuje lakše učenje. Skalički je neprihvatljiva činjenica da Travníček odvaja teoriju od prakse, da u konceptu jezične tipologije ne vidi veliki potencijal u teorijskom učenju. Kako naglašava, kritika ne smije zahtijevati odvajanje teorije od prakse. Iako brani svoj koncept jezične tipologije, na ironičan način priznaje da se u određenim kritikama s Travníčekom slaže: tipologiji je potrebna kritika. Nastala je početkom 19. stoljeća kao dio lingvistike. Nezainteresiranost lingvиста za neindoeuropske jezike iz kolonija utjecalo je i na slabi interes za jezičnu tipologiju. Skalička je odlučio razjasniti staru tipologiju, opisati što više jezičnih činjenica u morfologiji, sintaksi i rječniku. Budući da se zadržao na jezičnim strukturama, odlučio je ostati u okvirima strukturalizma Praške lingvističke škole. Za razliku od Travníčka, koji tvrdi da bi tipologija trebala biti samostalni dio lingvistike, Skalička smatra da tipologiju ne treba odvajati od ostalih grana lingvistike. Kako sam Skalička naglašava, najveći je nedostatak tipologije to što nije uspjela dovesti u vezu razvoj jezika s razvojem društva i s razvojem mišljenja. No, to nije uspjelo nikome. Svi pokušaji, od idealističkih do marksističkih bili su neuspješni. Ovdje se barem može govoriti o tempu razvoja jezika. Skalička za primjer uzima latinski jezik i postupni razvoj njegovih dijalekata. Dalje su se ti dijalekti, kasnije i samostalni jezici, mijenjali svaki na svoj način i svojom brzinom. Skalička brani tipologiju i tvrdi da ona prilikom uspoređivanja ovih latinskih jezika može reći kakvim su se smjerom ti jezici kretali. Svoj esej Skalička zaključuje objašnjenjem da se Travníček u kritici usredotočio i na neke detalje iz njegove knjige, na primjer,

frazu “u većini slučajeva vrijedi pravilo da rečenica mora imati glagol “ne bi trebalo tumačiti kao “autor sve neoglagoljene rečenice smatra kao iznimke.” Skalička završava esej da će neke kritike “druga” Trávníčeka prihvatiti te da će mu biti korisne u daljnjem radu.

Skalička u svome članku *Typologie a totožnost jazyku* iz 1963. godine navodi podatak da se zadaćom tipologije, nastale početkom 19. Stoljeća, smatralo izražavanje “duha nacionalnosti”. U studiji objavljenoj 1994. godine *Pražská lingvistická typologie*, napisanoj u suradnji s Petrom Sgallom, Skalička podsjeća na činjenicu da su stariji lingvisti, primjerice, Wilhelm von Humboldt, jezike poistovjećivali s izrazom narodne psihologije. Nakon Schlegelove prilično rigidne klasifikacije jezičnih tipova iz 1808. godine te kasnije Humboldtove koncepcije iz 1836. o odnosima među jezicima i značajnim osobinama jezične strukture, Vladimír Skalička donio je pravo osvježanje u jezičnu tipologiju. Prestao je promatrati jezike iz psihološke perspektive, to jest kao izraz duše kolektiva ili pojedinca. U svome se lingvističkom radu susreo s više od tisuću jezika, od kojih je velik broj njih detaljnije proučio i opisao. Najveća prednost koncepcije jezične tipologije kakvu je uspostavio Skalička je ta da je jezike promatrao iz gotovo svih jezičnih razina: morfologije, sintakse, semantike, fonologije, leksikologije te tvorbe riječi. Pokušavajući dati što detaljniji opis češkog jezika kao flektivnog, uspoređivao je predstavnike ostalih jezičnih tipova s češkim. Krećući od svog materinskog jezika, lakše je mogao uvidjeti razlike i sličnosti među jezicima. Godine 1935. Skalička je iznio svoju početnu verziju koncepta jezične tipologije. Uspoređujući mađarski, finski, turski i češki jezik, Skalička je došao do pojma jezični tip, koji je shvaćao kao skup jezičnih osobina, ne kao vrstu jezika. Podijelio je jezike na četiri jezična tipa: izolirajući, flektivni, polisintetski i aglutinirajući. Produbljujući svoje znanje, Skalička je već 1951. godine iznio napredniji koncept, na kojem se ovaj diplomski rad bazira. Već postojećim četirima tipova dodao je i peti, introflektivni. Polazeći od gotovo svih jezičnih struktura, opisao je glavne predstavnike svakog jezičnog tipa: latinskog i češkog kao flektivnih, francuskog kao izolirajućeg, turskog kao aglutinirajućeg, klasičnog arapskog kao introflektivnog te pisanog kineskog kao polisintetskog jezičnog tipa (Skalička 1994: 1268). U članku *Poznámky k typologii* iz 1987. godine proširuje svoj koncept te dodaje još dva jezična tipa: ergativni jezični tip vidljiv u baskijskom jeziku, mnogim jezicima Kavkaza, gruzijskom s isključivo jednim vremenom, aoristom. Karakteristike ovih jezika su to da se glagoli dijele na prijelazne i neprijelazne. Nominativ ima dva padežna oblika, apsolutiv i ergativ po čemu je tip dobio ime. Apsolutiv je u

ovome slučaju subjekt neprijelaznih glagola, a ergativ subjekt prijelaznih glagola. Sedmi jezični tip prisutan je u mnogim američkim jezicima. Kod aktivnih se jezičnih tipova supstantiv i verb, Skalička navodi upravo tim terminima, dijele na aktivne i neaktivne.

6. Prednosti Skaličkina koncepta jezične tipologije

Skalička u svome članku *Typologie a totožnost jazyku* iz 1963. godine navodi podatak da se zadaćom tipologije, nastale početkom 19. Stoljeća, smatralo izražavanje “duha nacionalnosti”. U studiji objavljenoj 1994. godine *Pražská lingvistická typologie*, napisanoj u suradnji s Petrom Sgallom, Skalička podsjeća na činjenicu da su stariji lingvisti, primjerice, Wilhelm von Humboldt, jezike poistovjećivali s izrazom narodne psihologije. Nakon Schlegelove prilično rigidne klasifikacije jezičnih tipova iz 1808. godine te kasnije Humboldtove koncepcije iz 1836. o odnosima među jezicima i značajnim osobinama jezične strukture, Vladimír Skalička donio je pravo osvježanje u jezičnu tipologiju. Prestao je promatrati jezike iz psihološke perspektive, to jest kao izraz duše kolektiva ili pojedinca. U svome se lingvističkome radu susreo s više od tisuću jezika, od kojih je velik broj njih detaljnije proučio i opisao. Najveća prednost koncepcije jezične tipologije kakvu je uspostavio Skalička je ta da je jezike promatrao iz gotovo svih jezičnih razina: morfologije, sintakse, semantike, fonologije, leksikologije te tvorbe riječi. Pokušavajući dati što detaljniji opis češkog jezika kao flektivnog, uspoređivao je predstavnike ostalih jezičnih tipova s češkim. Krećući od svog materinskog jezika, lakše je mogao uvidjeti razlike i sličnosti među jezicima. Godine 1935. Skalička je iznio svoju početnu verziju koncepta jezične tipologije. Uspoređujući mađarski, finski, turski i češki jezik, Skalička je došao do pojma jezični tip, koji je shvaćao kao skup jezičnih osobina, ne kao vrstu jezika. Podijelio je jezike na četiri jezična tipa: izolirajući, flektivni, polisintetski i aglutinirajući. Produbljujući svoje znanje, Skalička je već 1951. godine iznio napredniji koncept, na kojem se ovaj diplomski rad bazira. Već postojećim četirima tipova dodao je i peti, introflektivni. Polazeći od gotovo svih jezičnih struktura, opisao je glavne predstavnike svakog jezičnog tipa: latinskog i češkog kao flektivnih, francuskog kao izolirajućeg, turskog kao aglutinirajućeg, klasičnog arapskog kao introflektivnog te pisanog kineskog kao polisintetskog jezičnog tipa (Skalička 1994: 1268). U članku *Poznámky k typologii* iz 1987. godine proširuje svoj koncept te dodaje još dva jezična tipa: ergativni jezični tip vidljiv u baskijskom jeziku, mnogim jezicima Kavkaza, gruzijskom s isključivo jednim vremenom, aoristom. Karakteristike ovih jezika su to da se glagoli dijele na prijelazne i neprijelazne. Nominativ ima dva padežna oblika, apsolutiv i ergativ po čemu je tip dobio ime. Apsolutiv je u

ovome slučaju subjekt neprijelaznih glagola, a ergativ subjekt prijelaznih glagola. Sedmi jezični tip prisutan je u mnogim američkim jezicima. Kod aktivnih se jezičnih tipova supstantiv i verb, Skalička navodi upravo tim terminima, dijele na aktivne i neaktivne.

7. Nedostaci Skaličkina koncepta jezične tipologije

U članku *Zakladní otázky typologie* iz 1969. godine Skalička naglašava da je tipologija oprečna genetskoj podjeli jezika te se s njom nikako ne smije izjednačavati. Zanimljivo je to da jezici koji su međusobno tipološki slični mogu biti genetski vrlo nesrodni. Vrijedi i obrnuto: jezici koji su genetski srodni mogu biti tipološki vrlo različiti. Najveći nedostatak tipologije, što je spominjano i u analizama jezičnih tipova, jest njezina nekonsekventnost. Skalička drži da u jeziku sve vrijedi samo do određene mjere, uvijek supostoji i drugo rješenje. Jednostavnije rečeno, pojedini jezik samo je kombinacija pojedinih tipova. Jedan jezični tip u jeziku može dominirati, no to ne znači da se u tome jeziku ne mogu pronaći i elementi nekog drugog jezičnog tipa. Iako po većini svojstava latinski jezik pripada flektivnom jezičnom tipu, u njemu se mogu pronaći i značajke aglutinirajućih i izolirajućih jezika. Sam je Skalička izjavio da je “svaki jezik smjesa različitih tipova” (Skalička 1976: 1202). Definicija jezične tipologije koju zagovara Skalička jest da je tipologija jezika znanost o različitosti gramatičkih struktura, odnosno razina jezika. Već pri samome definiranju ove znanosti lingvisti nailaze na problem jer su gramatičke strukture jezika vrlo široki pojam te ih nije moguće, niti će to ikada biti, u potpunosti opisati svaku razinu. U članku *Typologie orientovaná na konstrukt* iz 1976. godine Skalička vidi nedostatak i u samome terminu *tip*. Tip se nikako ne smije izjednačavati s pojmom jezik. Tip je u ovome slučaju samo konstrukt, model koji služi za opisivanje stvarnih jezika. Da bi se moglo govoriti o određenom jezičnom tipu, potreban je velik broj jezičnih činjenica. Potrebno je opisati jezični tip iz svih jezičnih razina, iz morfološke, sintaktičke, leksičke, semantičke, fonološke perspektive te iz gledišta tvorbe riječi. No, i uz postojanje velikog broja istraženih jezičnih činjenica, nemoguće je opisati jedan jezik u cjelosti. Ovdje se postavlja pitanje, na koji su način povezane morfološka i sintaktička razina? Zašto se fonološka i leksička tipologija mogu promatrati i zasebno? Ukoliko u određenom jeziku ne postoje padeži, taj se nedostatak mora izreći drugačije. Morfološka razina, u ovom slučaju nedostatak padeža, zahtijeva pomoć sintaktičke razine, postojanje čvrstog redosljeda. Tako se uz izolirajuće i polisintetičke tipove veže redosljed VSO, a uz aglutinirajuće tipove SOV redosljed riječi. Fonološka se tipologija može promatrati zasebno jer ona ovisi isključivo o kombinacijama i bogatstvu vokala ili

konsonanata. Na temelju svega rečenog, nedostatak sintaktičke tipologije je taj da se ne može opisati bez poznavanja morfološke tipologije i obrnuto.

8. Zaključak

Zbog povoljne političke klime između Prvog i Drugog svjetskog rata, Prag je postao čvorište intelektualnog i lingvističkog rada. Praška lingvistička škola, škola nastala križanjem tradicionalnih lingvističkih ideja s entuzijazmom mladih lingvista, započela je s radom 1926. godine, kada je održan prvi sastanak članova Škole. Među najznačajnijim imenima ove škole bili su Rusi Roman Osipovič Jakobson, Nikolaj Sergejevič Trubeckoj i Sergej Karcevski, Česi Vilém Mathesius, Bohumil Trnka, Bohuslav Havránek, Vladimír Horalek, Jan Mukařovsky i naposljetku predstavnici mlađe generacije Vladimír Skalička te Jozef Vachek. Trubeckoj i Jakobson pristupali su lingvističkim problemima iz strukturalističke perspektive. Najviše su se zanimali za fonologiju kao znanost i opis jezične strukture danog jezika. Mathesiusov i Havránekov pristup bio je funkcionalni. Oni su istraživali funkciju samog korištenja govora, jezika. Zbog ovih se razloga za Prašku školu veže termin funkcionalno- strukturalistička škola. Svaki se član Praške lingvističke škole istaknuo u određenom području rada. Skalička je ostao upamćen u lingvistici kao predstavnik koncepcije jezične tipologije. Nakon niza pokušaja usustavljanja jezika u 19. stoljeću (Schlegel, Humboldt), Skalička je proširio već postojeću podjelu jezičnih tipova. Skalička je uspoređujući jezike svijeta došao do spoznaje da postoje četiri jezična tipa: izolirajući, flektivni, polisintetski i aglutinirajući. Kasnije je ovim četirima tipova dodao i peti, introfektivni jezični tip. Pred sam kraj života, 1987. godine dodao je još dva jezična tipa, nedovoljno istražena da bi se o njima moglo govoriti: ergativni i aktivni jezični tip. Proučavajući većinu jezičnih struktura, od fonologije preko morfologije do sintakse, Skalička je dao dostojni pregled jezičnih tipova.

U izolirajući jezični tip ubrajaju se jezici koji nemaju fleksiju, odnosno, deklinaciju i konjugaciju. Kod takvih se jezika rečenična konstrukcija tvori čvrstim redoslijedom riječi u rečenici: imenica koja dolazi u rečenici prije glagola je subjekt, imenica koja u rečenici dolazi nakon glagola je uglavnom objekt. Za redoslijed riječi u rečenici bitni su prijedlozi i veznici koji su u ovakvim jezicima prilično zastupljeni. Jezici u kojima je razvijen ovaj jezični tip su engleski, francuski i njemački. Kao jezik na kojem je detaljnije objasnio izolirajuću jezičnu skupinu Skalička uzima francuski.

Drugi jezični tip zove se aglutinirajući. Značajka ovog jezičnog tipa je da se riječi dekliniraju i konjugiraju. Sve se gramatičke kategorije i gramatički odnosi izražavaju jednoznačnim i standardnim gramatičkim morfemima koji se dodaju na korijen riječi. Čest način tvorbe novotvorenica je dodavanje nastavaka na već postojeće riječi. Pridjevi se stupnjuju posebnim spojem riječi. Primjerice, komparativ pridjeva dobar u turskome jeziku kao primjeru aglutinirajućeg tipa jezika glasi *bolji nego ja* ili *od mene bolji*. Često se u aglutinirajućim tipovima javljaju rečenice bez glagola, takozvane, nominalne rečenice. Ovaj jezični tip prevladava u altajskim, turskim te ugrofinskim jezicima.

Trećem jezičnom tipu pripadaju hrvatski i češki. Kod flektivnih se jezika također provodi fleksija. Upravo zbog postojanja razvijene fleksije, jezici ne zahtijevaju velik broj prijedloga. Skalička ovaj tip jezika objašnjava na latinskom uspoređujući ga s češkim. U ovakvim je jezicima kongruencija česta. Pridjevi se stupnjuju dodavanjem nastavaka, no može se javiti i supletivizam. U većini slučajeva, brojevi se dekliniraju. Najočitiya značajka ovog tipa je više paradigmi deklinacija i provođenje fleksije kod promjenjivih vrsta riječi. Flektivni jezični tip prevladava u slavenskim, baltičkim i semitskim jezicima.

Četvrti jezični tip je introfektivni. Klasični primjer ovog jezično tipa je arapski jezik. Osim u arapskom, ovaj tip prevladava u keltskim i germanskim jezicima. Tip je najbolje moguće opisati na razini fonologije i morfologije, u ostalim jezičnim razinama nema preveliku ulogu. Intoflektivne jezične tipove Skalička je opisao vrlo šturo. Tek kao glavnu osobinu ovakvih jezika navodi mijenjanje samoglasnika pri tvorbi množine, dok suglasnik ostaje nepromijenjen (*kalabun-kilabun*).

Ni za zadnji jezični tip Skalička nije dao mnogo detaljniji opis. Kod polisintetičkog jezičnog tipa riječi ne provode fleksiju. Školski primjer ovog jezičnog tipa je kineski. U njemu su morfemi uglavnom jednosložni te se njihovim spajanjem tvore nove riječi. Zbog toga redosljed riječi mora biti jasno određen. Ovaj jezični tip prevladava u istočnoazijskim i afričkim jezicima, no isto tako i u njemačkom (zbog velikog broja složenica).

Iako je Skalička unio novosti u jezičnu tipologiju jer je promatrao i opisivao jezike iz gotovo svih jezičnih razina te proširio već postojeću klasifikaciju jezika, naišao je i na kritike. František Travníček smatrao je da usporedba nesrodnih jezika naprosto nije moguća. Isto tako, Travníček je zagovarao važnost tipologije isključivo u praksi, s čim se Skalička nije slagao.

Najveći nedostatak ove koncepcije je nekonsekventnost. U jednom jeziku jezični tip može dominirati, no isto tako mogu se pronaći elementi više jezičnih tipova.

Cilj ovog diplomskog rada bio je opisati djelovanje Vladimíra Skaličke u okvirima Praške lingvističke škole te prikazati njegov koncept jezične tipologije s prednostima i nedostacima koje ovakva podjela donosi.

Popis literature

- Glovacki-Bernardi, Zrinjka. 2001. *Uvod u lingvistiku*. Zagreb: Školska knjiga.
- Ivić, Milka. 1978. *Pravci u lingvistici*. Ljubljana: Državna založba slovenije.
- Popela, Jaroslav. 2006. *Skaličkova jazyková typologie*. Brno: Masaryková univerzita (dostupno i na internetu: http://ujc.avcr.cz/miranda2/export/sites/avcr/data.avcr.cz/humansci/ujc/zakladni-informace/oddeleni/oddeleni-etymologicke/ke-stazeni/popela_skalickova-jazykova-typologie.pdf) (Přístup: 26. III. 2015.)
- Sgall, Petr. 2008. Ideje klasického Pražského lingvistického kroužku jsou i dnes aktuální. *Slovo a slovesnost* 69, 34-43.
- Skalička, Vladimír. 1935. K maďarské gramatice. U: Čermak, František; Čermák, Jan; Čermák, Petr; Poeta, Claudio. *Vladimír Skalička Souborné dílo, 1.díl (1931-1950)*. Prag: Univerzita Karlova v Praze- Nakladatelství Karolinum. 2004.
- Skalička, Vladimír. 1941. Vývoj české deklinace. Studie typologická. U: Čermak, František; Čermák, Jan; Čermák, Petr; Poeta, Claudio. *Vladimír Skalička Souborné dílo, 1.díl (1931-1950)*. Prag: Univerzita Karlova v Praze- Nakladatelství Karolinum. 2004.
- Skalička, Vladimír. 1943. Typologie jazyků. U: Čermak, František; Čermák, Jan; Čermák, Petr; Poeta, Claudio. *Vladimír Skalička Souborné dílo, 1.díl (1931-1950)*. Prag: Univerzita Karlova v Praze- Nakladatelství Karolinum. 2004.
- Skalička, Vladimír. 1946. O typologii mluvené čínštiny. Sur la typologie de la langue chinoise parlée. U: Čermak, František; Čermák, Jan; Čermák, Petr; Poeta, Claudio. *Vladimír Skalička Souborné dílo, 1.díl (1931-1950)*. Prag: Univerzita Karlova v Praze- Nakladatelství Karolinum. 2004.
- Skalička, Vladimír. 1951. Typ češtiny. U: Čermak, František; Čermák, Jan; Čermák, Petr; Poeta, Claudio. *Vladimír Skalička Souborné dílo, 2.díl (1951-1963)*. Prag: Univerzita Karlova v Praze- Nakladatelství Karolinum. 2004.

- Skalička, Vladimír. 1951. Ke kritice t.zv. typologie jazyků. U: Čermak, František; Čermák, Jan; Čermák, Petr; Poeta, Claudio. *Vladimír Skalička Souborné dílo, 2.díl (1951-1963)*. Prag: Univerzita Karlova v Praze- Nakladatelství Karolinum. 2004.
- Skalička, Vladimír. 1963. Typologie a totožnost jazyků. U: Čermak, František; Čermák, Jan; Čermák, Petr; Poeta, Claudio. *Vladimír Skalička Souborné dílo, 2.díl (1951-1963)*. Prag: Univerzita Karlova v Praze- Nakladatelství Karolinum. 2004.
- Skalička, Vladimír. 1966. Typologický konstrukt. U: Čermak, František; Čermák, Jan; Čermák, Petr; Poeta, Claudio. *Vladimír Skalička Souborné dílo, 3.díl (1964-1990)*. Prag: Univerzita Karlova v Praze- Nakladatelství Karolinum. 2006.
- Skalička, Vladimír. 1967. Jazyková typologie a vývoj jazyka. U: Čermak, František; Čermák, Jan; Čermák, Petr; Poeta, Claudio. *Vladimír Skalička Souborné dílo, 3.díl (1964-1990)*. Prag: Univerzita Karlova v Praze- Nakladatelství Karolinum. 2006.
- Skalička, Vladimír. (2006 [1969]). Základní otázky typologie. U: Čermak, František; Čermák, Jan; Čermák, Petr; Poeta, Claudio. *Vladimír Skalička Souborné dílo, 3.díl (1964-1990)*. Prag: Univerzita Karlova v Praze- Nakladatelství Karolinum. 2006.
- Skalička, Vladimír. 1976. Typologie orientovaná na konstrukt. U: Čermak, František; Čermák, Jan; Čermák, Petr; Poeta, Claudio. *Vladimír Skalička Souborné dílo, 3.díl (1964-1990)*. Prag: Univerzita Karlova v Praze- Nakladatelství Karolinum. 2006.
- Skalička, Vladimír. 1986. Typologie. U: Čermak, František; Čermák, Jan; Čermák, Petr; Poeta, Claudio. *Vladimír Skalička Souborné dílo, 3.díl (1964-1990)*. Prag: Univerzita Karlova v Praze- Nakladatelství Karolinum. 2006.
- Skalička, Vladimír. 1987. Poznámky k typologii. U: Čermak, František; Čermák, Jan; Čermák, Petr; Poeta, Claudio. *Vladimír Skalička Souborné dílo, 3.díl (1964-1990)*. Prag: Univerzita Karlova v Praze- Nakladatelství Karolinum. 2006.
- Skalička, Vladimír. 1994. Pražská lingvistická typologie. U: Čermak, František; Čermák, Jan; Čermák, Petr; Poeta, Claudio. *Vladimír Skalička Souborné dílo, 3.díl (1964-1990)*. Prag: Univerzita Karlova v Praze- Nakladatelství Karolinum. 2006.

- Typ jazykový. 2002. Encyklopedický slovník češtiny. Nakladatelství Lidové noviny.
- Trask, Lawrence Robert. 2005. *Temeljni lingvistički pojmovi*. Zagreb: Školska knjiga.
- Vachek, Josef. 1964. Prague phonological studies today. *TLP*, 7-20.
- Vasiljev, Ivo. 2008. Různost jazyků a její interpretace v díle Vladimíra Skaličky: studie z moderních dějin české lingvistiky. *Slovo a slovesnost* 69, 99-109.

Mrežne stranice:

- Kongruencija. *Hrvatska enciklopedija* < <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32799> > (Pristup: 5. III. 2015.)
- Praška lingvistička škola < <http://www.oocities.org/gimn1gradacac/lingvskole/praskaskola.htm> > (Pristup: 15. III. 2015.)
- Slovník spisovného jazyka českého <<http://bara.ujc.cas.cz/ssjc/search.php>> (Pristup: 5. III. 2015.)
- Tipološka lingvistika. *Hrvatska enciklopedija* <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=61410> > (Pristup: 5. III. 2015.)
- Vladimír Skalička. *Hrvatska enciklopedija* < <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=56371> > (Pristup: 2. III. 2015.)

Sažetak

U prvome dijelu rada objašnjava se nastanak Praške lingvističke škole, navode se njezini glavni predstavnici te područja lingvistike kojima su se bavili. Škola je započela s radom 1926. godine te ubrzo potom iznijela svoje funkcionalno-strukturalističke ideje. Sama se škola opisuje kao spoj tradicionalnih lingvističkih strujanja i zanosa mladih lingvista onoga vremena. Najznačajnija su imena ove škole Mathesius, Havranek, Jakobson, Skalička te mnogi drugi. Drugi se dio diplomskoga rada odnosi na Vladimíra Skaličku i njegov koncept jezične tipologije kojeg je usavršavao godinama. Skalička se zalagao za ideju da u svakome jeziku svijeta postoji jedan jezični tip, idealni konstrukt, spoj osobina koje ga razlikuju od drugog jezika. Tako je najprije opisao četiri jezična tipa: flektivni, aglutinirajući, izolirajući i polisintetički, kasnije je ovim tipovima dodao i introflektivni, da bi pred kraj svoga života objavio tezu da još postoje ergativni i aktivni jezični tip. Skalička se, razvrstavajući jezične tipove, najviše bazirao na morfologiji danog jezika, iako je istodobno proučavao i ostale jezične razine, fonologiju, sintaksu, u nekim slučajevima leksikologiju, semantiku, te tvorbu riječi. Najveća je prednost njegova koncepta oslobađanje jezika od psihološke konotacije te jezično usustavljivanje. Nedostatak ovoga koncepta je to što, iako u jednome jeziku dominira isključivo jedan jezični tip, postojanje dominantnog jezičnog tipa ne isključuje elemente drugih jezičnih tipova u danome jeziku.

Ključne riječi: Praška lingvistička škola, Vladimír Skalička, jezična tipologija

Shrnutí

V první části se tato diplomová práce snaží vysvětlit vznik Pražského lingvistického kroužku, uvést nejdůležitější členy školy a kategorie lingvistiky, kterými se zabyvali. Škola začala působit roku 1926 a brzy uveřejnila své funkčně-strukturální pojetí. Škola se považuje jako spojení tradičních lingvistických tendencí s nadšením tehdejších mladých lingvistů. Mezi nejdůležitější členy patřili osobnosti jako Vilém Mathesius, Bohuslav Havránek, Roman Jakobson, Vladimír Skalička a mnoho dalších. Druhá část diplomové práce zabývá se Vladimírem Skaličkou a jeho koncepcí jazykové typologie, kterou zdokonaloval v průběhu mnoha let. Podle Skaličky, v každém jazyku existuje jeden jazykový typ, ideální konstrukt,

spojení rysů podle kterých se liší od dalších jazyků. Skalička nejdřív vymezil čtyři jazykových typů: flexivní, aglutinační, izolační a polysyntetický, později přidal introflexivní a na konci svého života typ ergativní a typ aktivní. Typy jazyky třídil primárně na základě jejich morfologie, ale zkoumával i jiné plány jazyku, fonologii, syntax, lexikologii, sémantiku a slovtvorbu. Největší výhoda jeho koncepce je osvobození jazyku od psychologických konotací a jazyková systematizace. Slabá stránka jeho koncepce je v tom, že i když v každém jazyku dominuje pouze jeden z jazykových typů, to neznamená, že v tomto jazyku neexistují rysy jiných typu jazyků.

Klíčová slova: Pražský lingvistický kroužek, Vladimír Skalička, jazyková typologie

Summary

The main task in the first part of the paper is to describe the Prague Linguistic Circle (Prague school), its methods, approaches, main concepts and prominent members. The Prague Linguistic Circle was founded in 1926 and soon promulgated the key aspect of its research program in which strong emphasis was laid on combination of structuralism with functionalism. The School itself is considered to be a combination of traditional linguistic models and the modern approach of the young scholars of that time. Among the most prominent members of the school were Vilém Mathesius, Roman Jakobson, Bohuslav Havránek, Vladimír Skalička, and many others. The second part of the paper is focused on work of Vladimír Skalička and his concept of language typology which had been his life-long concern. According to him, in every language in the world there's a one language type, ideal construct, a combination of its various characteristics which distinguish it from any other language. At first, he described four language types: inflectional, agglutinating, isolating and polysynthetic. Later on, he developed the concept by adding introflexional language type and even took into account the possible inclusion of two more types into his system, the ergative and the active type. Skalička classified language types based on morphologic characteristics of the given language, but at the same time, he also studied further language levels, including phonology, syntax, and in some cases even lexicology, semantics and word formation. The main advantage of his concept is emancipation of the language from its psychological connotations and systematization. On the other hand, and that's

the biggest limitation of the concept, even though the single language is dominated by one language type, it doesn't exclude the presence of other types elements in the given language.

Key words: Prague Linguistic Circle, Vladimír Skalička, language typology